

جمهوری اسلامی ایران
مدیریت حوزه علمیه استان قم
رساله علمی سطح (۳)

آداب و بایسته‌های سخن گفتن در آینه وحی

راهنما: حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر مجید حیدری فر
مشاور: حجت‌الاسلام و المسلمین آقای رضا علی کرمی

محقق: امیر رسول پور

چکیده

نوشتار پیش‌روی، با نام «آداب و بایسته‌های سخن گفتن در آینه وحی» در چهار فصل، سامان یافته و به بیان و تحلیل تعالیم و حیانی در حوزه آداب سخن گفتن می‌پردازد.

توانایی سخن گفتن، مهم‌ترین راه تبادل اطلاعات و عواطف و احساسات و ابراز احترام و اظهار درخواست است و در نیایش با خدای والای و ارتباط صحیح با رهبران دینی و معاشرت درست با برادران ایمانی یا بیگانگان نقش بسزایی دارد.

درباره چه سخنی گفتن و چگونگی بیان آن در مواقع گوناگون و در برابر افراد مختلف، رهنمودهای قرآنی و روایی فراوانی وجود دارد، بر این اساس، نگارنده با تأمل و اندیشه دقیق در آیات و روایات مرتبط و تفاسیر ارائه شده، به بیان پرسش‌هایی مانند «چیستی آداب و بایسته‌های سخن گفتن با خدا» و «چیستی آداب و بایسته‌های سخن گفتن با اهل ایمان» و «چیستی آداب و بایسته‌های سخن گفتن با دگراندیشان» پرداخته و در قالب تحقیقی کاربردی و عملی و با روش نقلی و وحیانی، در پی استنباط و استخراج آموزه‌های وحیانی مرتبط برآمده و پرسش‌های یاد شده را به روشنی پاسخ داده است.

نیاز خواهی و ستایش‌گویی در زمره بایسته‌های سخن گفتن با خدای والا در حوزه چه سخنی گفتن است. همچنین، نیایش با اخلاص، شروع با بسم الله، گفتار با امیدواری خوف و رجاء و مخفیانه و همراه با تضرع و زاری، از آداب سخن گفتن با خدای والا در حوزه چگونگی سخن است.

بایسته‌های سخن گفتن با اهل ایمان، در سه حوزه رهبران دینی، توده مؤمنان و خانواده و بستگان درخور بررسی است. مهم‌ترین آداب گفت‌وگو با رهبران دینی عبارت است از: پرسیدن مسائل دینی و علمی، گفتن سخن خیرخواهانه، دعا و درود و با احترام و آهسته سخن گفتن.

آداب سخن گفتن با توده مؤمنان بسیار گسترده است، از این رو در قالب عنوان «در گفت‌وگوهای روزانه» و «در مقام تبلیغ» و «هنگام امر به معروف و نهی از منکر» ارائه می‌گردد و مهم‌ترین این بایسته‌ها عبارتند از: راستگویی، گفتن سخن سنجیده، گزیده‌گویی، گفتار منصفانه، ارائه مطالب علمی و یقینی، بیان آسان فهم، مهرورزانه و نرم و امید بخش سخن گفتن و ...

خانواده و بستگان نیز قسم سوم اهل ایمان هستند که آداب سخن گفتن آن در سه بخش والدین و فرزندان و همسران چنین است: سپاسگزاری و قدردانی، سخن کریمانه و آمرزش‌خواهانه، کلام عاطفه برانگیز و نرم و ملایم. شاخه دگراندیشان نیز دو بخش درونی (منافقان) و برونی (کافران و مشرکان) دارد که برجسته‌ترین بایسته‌های سخن گفتن با آنان عبارت است از: ندای وحدت، سخن رسا و گویا، جدال نیکو، سخن ساده، گفتار مستدل و برهانی، کلام مؤدبانه و محترمانه.

واژگان کلیدی: سخن گفتن، آداب سخن گفتن، سخن گفتن با خدا، سخن گفتن با رهبران دینی، سخن گفتن با مؤمنان، سخن گفتن با خانواده، سخن گفتن با دگراندیشان.

«موضوع نامه»

فصل یکم. کلیات و پیش نیازهای تحقیق

- ۱-۱-۱ کلیات ۱۳
- ۱-۱-۱-۱ بیان مسأله و تعیین قلمرو آن ۱۳
- ۱-۱-۱-۲ اهمیت و ضرورت این انتخاب و انجام تحقیق ۱۴
- ۱-۱-۱-۳ پیشینه تحقیق و امتیاز این پژوهش ۱۵
- ۱-۱-۱-۴ اهداف تحقیق ۱۶
- ۱-۱-۱-۵ سؤالات تحقیق ۱۶
- ۱-۱-۱-۵-۱ سؤال اصلی ۱۶
- ۱-۱-۱-۵-۲ سؤالات فرعی (سرفصل‌های رساله) ۱۶
- ۱-۱-۱-۵-۳ سؤالات فرعی‌تر (مباحث مقدماتی و مبادی تصویری و تصدیقی پژوهش) ۱۶
- ۱-۱-۱-۶ فرضیه‌های تحقیق (پاسخ‌های پرسش‌های فرعی) ۱۷
- ۱-۱-۱-۷ پیش‌فرض‌های تحقیق (پاسخ‌های پرسش‌های فرعی‌تر) ۱۷
- ۱-۱-۱-۸ روش تحقیق و گردآوری داده‌ها و پردازش آن‌ها ۱۸
- ۱-۱-۱-۹ نمایی کلی از هندسه تحقیق ۱۸
- ۱-۱-۲-۱ معناشناسی واژگان تحقیق ۱۹
- ۱-۱-۲-۱-۱ بایسته ۱۹

- ۲۰..... سخن ۲-۲-۱
- ۲۰..... کلام ۱-۲-۲-۱
- ۲۱..... بیان ۲-۲-۲-۱
- ۲۱..... نطق ۳-۲-۲-۱
- ۲۲..... وحی ۳-۲-۱

فصل دوم بایدها و نبایدهای سخن گفتن با خدا

- ۲۴..... درآمد
- ۲۶..... ۱-۲-۱- چه چیزی گفتن
- ۲۶..... ۱-۱-۲- ستایش گوئی
- ۲۸..... ۲-۱-۲- نیاز خواهی
- ۲۸..... ۱-۲-۱-۲- درخواست سلامت نفس و دوری از گناه
- ۲۹..... ۲-۲-۱-۲- درخواست بخشودگی
- ۳۱..... ۳-۲-۱-۲- طلب رحمت
- ۳۱..... ۴-۲-۱-۲- درخواست تبار پاک
- ۳۲..... ۵-۲-۱-۲- درخواست همراهی راستان و پیوستن به صالحان
- ۳۳..... ۶-۲-۱-۲- طلب دانش‌افزایی
- ۳۴..... ۲-۲- چگونه گفتن
- ۳۴..... ۱-۲-۲- با اخلاص
- ۳۵..... ۲-۲-۲- امیدوارانه
- ۳۶..... ۳-۲-۲- خاشعانه و خاضعانه
- ۳۸..... ۴-۲-۲- آغاز با نام و یاد خدا
- ۳۹..... ۵-۲-۲- مخفیانه
- ۴۰..... ۳-۲- نبایدهای سخن گفتن با خدا
- ۴۰..... ۱-۳-۲- ریاگونه و خودنمایانه
- ۴۱..... ۲-۳-۲- با سستی و کاهلی

فصل سوم بایدها و نبایدهای سخن گفتن با اهل ایمان

- ۴۳..... ۱-۳- با رهبران دینی
- ۴۴..... ۱-۱-۳- چه چیزی گفتن
- ۴۴..... ۱-۱-۳- پرسش‌های دینی و علمی
- ۴۵..... ۲-۱-۳- سخن خیرخواهانه

- ۴۶..... ۳-۱-۱-۳- دعا و درود.....
- ۴۶..... ۳-۱-۲- چگونه گفتن.....
- ۴۷..... ۳-۱-۲-۱- محترمانه.....
- ۴۸..... ۳-۱-۲-۲- آهسته.....
- ۴۹..... ۳-۲- با توده مؤمنان.....
- ۴۹..... ۳-۲-۱- در گفت‌وگوهای روزانه.....
- ۵۰..... ۳-۱-۱-۲- چه چیزی گفتن.....
- ۵۰..... ۳-۱-۱-۲- آغاز با سلام.....
- ۵۲..... ۳-۱-۱-۲- راست گفتن.....
- ۵۴..... ۳-۱-۲- چگونه گفتن.....
- ۵۴..... ۳-۱-۲-۱- مثبت و خوش‌بینانه.....
- ۵۵..... ۳-۱-۲-۲- منصفانه.....
- ۵۶..... ۳-۱-۲-۳- نیکو.....
- ۵۷..... ۳-۱-۲-۴- سنجیده.....
- ۵۷..... ۳-۱-۲-۵- نرم و آرام.....
- ۶۱..... ۳-۱-۲-۶- کم و گزیده.....
- ۶۱..... ۳-۲- در مقام تبلیغ.....
- ۶۲..... ۳-۲-۱- چه چیزی گفتن.....
- ۶۲..... ۳-۱-۲-۱- دعوت به خدا.....
- ۶۳..... ۳-۱-۲-۲- مطالب علمی و یقینی.....
- ۶۵..... ۳-۱-۲-۳- گفتار آسان فهم.....
- ۶۵..... ۳-۲-۲- چگونه گفتن.....
- ۶۶..... ۳-۱-۲-۲- حکیمانه و موعظه نیکو و جدال احسن.....
- ۶۷..... ۳-۲-۲-۲- نرمش در سخن.....
- ۶۷..... ۳-۲-۲-۳- مهرجویانه و محبت‌آمیز.....
- ۶۸..... ۳-۲-۲-۴- امیدبخش.....
- ۶۹..... ۳-۲-۳- در مقام امر به معروف و نهی از منکر.....
- ۷۰..... ۳-۲-۳- چه چیزی گفتن.....
- ۷۱..... ۳-۱-۳- بیان اهداف.....
- ۷۱..... ۳-۱-۳-۲- گفتار همسو با رفتار.....
- ۷۳..... ۳-۱-۳-۲- ارائه جانشین برتر(تسبب به عمل نکوهیده).....
- ۷۳..... ۳-۲-۳- چگونه گفتن.....
- ۷۳..... ۳-۱-۲-۳- نرم و محبت‌آمیز.....
- ۷۴..... ۳-۲-۳-۲- زیبا و مناسب.....
- ۷۵..... ۳-۲-۳- نیاید‌های سخن گفتن با توده مؤمنان.....
- ۷۵..... ۳-۲-۴- غیبت‌گویی.....

۷۶.....	۲-۴-۲-۳- بیان تهمت.....
۷۸.....	۳-۴-۲-۳- گفتار دروغ.....
۷۹.....	۴-۴-۲-۳- سخن بیهوده.....
۸۰.....	۵-۴-۲-۳- بیان منافقانه.....
۸۱.....	۶-۴-۲-۳- گفتار ستیزه‌جویانه.....
۸۲.....	۷-۴-۲-۳- سخن تحقیرآمیز و ریشخندگونه.....
۸۳.....	۸-۴-۲-۳- گفت‌وگوی مخفیانه و درگوشی.....
۸۴.....	۸-۴-۲-۳- سخن هوس‌انگیز.....
۸۴.....	۳-۳- با خانواده.....
۸۴.....	۱-۳-۳- با پدر و مادر.....
۸۴.....	۱-۱-۳-۳- چه چیزی گفتن.....
۸۵.....	۱-۱-۱-۳-۳- سخن کریمانه و عاطفه‌برانگیز.....
۸۵.....	۲-۱-۱-۳-۳- سپاسگزاری و قدردانی.....
۸۶.....	۲-۱-۳-۳- چگونه گفتن.....
۸۶.....	۱-۲-۱-۳-۳- ملایم و محترمانه.....
۸۶.....	۲-۱-۲-۱-۳-۳- متواضعانه.....
۸۷.....	۲-۳-۳- با فرزندان.....
۸۷.....	۱-۲-۳-۳- چه چیزی گفتن.....
۸۷.....	۱-۱-۲-۳-۳- سخنان مهرورزانه.....
۸۸.....	۲-۱-۲-۳-۳- گفتار پندآمیز.....
۸۸.....	۲-۲-۳-۳- چگونه گفتن.....
۸۸.....	۱-۲-۲-۳-۳- تکریم شخصیت.....
۸۹.....	۳-۳-۳- با همسران.....
۸۹.....	۱-۳-۳-۳- چه چیزی گفتن.....
۸۹.....	۱-۱-۳-۳-۳- کلام عاطفه‌برانگیز.....
۹۰.....	۲-۱-۳-۳-۳- راست گفتن (صداقت).....
۹۱.....	۲-۳-۳-۳- چگونه گفتن.....
۹۱.....	۱-۲-۳-۳-۳- نرم و ملایم.....
۹۲.....	۲-۲-۳-۳-۳- در خلوت گفتن.....
۹۳.....	۴-۳-۳- نبایدهای سخن گفتن با خانواده.....
۹۳.....	۱-۴-۳-۳- سخن تند.....
۹۴.....	۱-۴-۳-۳- سخن اهانت‌آمیز.....

فصل چهارم بایدها و نبایدهای سخن گفتن با دگر اندیشان

۹۷.....	درآمد.....
---------	------------

۹۸..... ۱-۴- دگراندیشان درون دینی

۹۸..... ۱-۱-۴- با منافقان

۹۹..... ۱-۱-۴- چه چیزی گفتن

۹۹..... ۱-۱-۱-۴- گفتار افشاگرانه و قاطعانه

۱۰۰..... ۲-۱-۱-۴- موعظه حکیمانه و سخن رسا

۱۰۱..... ۲-۱-۴- چگونه گفتن

۱۰۱..... ۱-۲-۱-۴- ساده و شایسته

۱۰۳..... ۲-۴- دگراندیشان برون دینی

۱۰۳..... ۱-۲-۴- با اهل کتاب

۱۰۳..... ۱-۱-۲-۴- چه چیزی گفتن

۱۰۴..... ۱-۲-۴- ندای وحدت

۱۰۴..... ۲-۱-۲-۴- چگونه گفتن

۱۰۴..... ۱-۲-۱-۲-۴- رسا و گویا

۱۰۵..... ۲-۲-۱-۲-۴- جدال نیکو

۱۰۷..... ۲-۲-۴- با کافران و مشرکان

۱۰۷..... ۱-۲-۲-۴- چه چیزی گفتن

۱۰۷..... ۱-۱-۲-۲-۴- سخن برهانی و مستدل

۱۰۸..... ۱-۱-۲-۲-۴- گفتار صریح و قاطعانه

۱۰۸..... ۲-۲-۲-۴- چگونه گفتن

۱۰۹..... ۱-۲-۲-۲-۴- نرم و آرام

۱۰۹..... ۲-۲-۲-۲-۴- مؤدبانه و محترمانه

نوشتار پایانی. جمع بندی، نتیجه گیری، ارائه پیشنهادها و بیان نوآوریها

۱۱۱..... ۱- جمع بندی و نتیجه گیری

۱۱۳..... ۲- ارائه پیشنهادها

۱۱۳..... ۳- بیان نوآوریها

۱۱۴..... نمایه منابع

۱۱۴..... یکم. کتابها

۱۱۹..... دوم. نرم افزارهای پژوهشی